

ใบความรู้ที่ ๑๐ เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยลคำกาพย์ (๓)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง บทพากย์เอราวัณ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง งามล้ำวรรณศิลป์ ยลยลคำกาพย์ (๓)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การวิเคราะห์ “จินตภาพ” ในบทพากย์เอราวัณ

๑. จินตภาพ (Imagery) คืออะไร

จินตภาพ คือ ศิลปะการใช้ถ้อยคำของกวีที่ “วาดผ่านคำพูด หรือบทประพันธ์” เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ (Mental Image) ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้เห็น ได้ยิน หรือสัมผัสสิ่งนั้นด้วยตนเอง

๒. ประเภทของจินตภาพในบทพากย์เอราวัณ

บทพากย์เอราวัณ ของรัชกาลที่ ๒ โดดเด่นที่สุดในเรื่องการสร้างจินตภาพ ๓ ด้านหลัก ดังนี้:

๒.๑ จินตภาพด้านภาพ (Visual Imagery) เป็นการบรรยายให้เห็นรูปร่าง สี สัน และขนาดที่ยิ่งใหญ่ตระการตา โดยมักใช้ “อติพจน์” (Hyperbole) หรือการกล่าวเกินจริง เพื่อเน้นความมหัศจรรย์ของเทพเจ้า

ตัวอย่าง: การบรรยายความยิ่งใหญ่ของช้างเอราวัณ

“เศียรหนึ่งเจ็ดงา ตั้งเพชรรัตน์รูจี งาหนึ่งเจ็ดโบกขรณี สระหนึ่งย่อมมี เจ็ด
กอบลบันดาล...” (เห็นภาพความซับซ้อนและจำนวนที่ทวีคูณของ เศียร งา สระบัว และดอกบัว)

๒.๒ จินตภาพด้านความเคลื่อนไหว (Kinetic Imagery / นาฏการ) เป็นการใช้นามกริยาที่แสดงอาการเคลื่อนไหวที่อ่อนช้อย รวดเร็ว หรือทรงพลัง ทำให้ภาพไม่หยุดนิ่ง

ตัวอย่าง: ขบวนเสด็จและการรำรำ

“จับระบำรำรำรำ ร่ายส่ายหา ชำเลียงหางตา ทำที่ดังทเวาแปลง” (เห็นกริยาการรำ ร่ายรำ การส่ายหา และการใช้สายตาของเหล่าวิทวัส)

๒.๓ จินตภาพด้านเสียง (Auditory Imagery) การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ หรือคำที่สื่อถึงความดัง ความกึกก้อง

ตัวอย่าง: เสียงของกองทัพและดนตรี

“เสียงพลโห่ร้องเอาชัย เลื่อนลั่นสนั่นใน พิภพเพียงทำลาย” (ได้ยินเสียงโห่ร้องที่ดังจนเหมือนแผ่นดินจะถล่ม)

๓. เทคนิคทางวรรณศิลป์ที่สร้างจินตภาพ

บุคลาธิษฐาน (Personification): สมมติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตแสดงกิริยาเหมือนคน เช่น “สัตว์กันต์บรรพตทั้งหลาย อ่อนเอียงเพียงปลาย ประนมประนมชมชัย” (ภูเขาโค้งคำนับ)

อุปมา (Simile): การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น “งาหนึ่งเจ็ดงา ตั้งเพชรรัตน์รูจี” (งาสวยงามแวววาวเหมือนเพชร)

แหล่งที่มา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๔). คู่มือการเรียนการสอนวรรณคดีไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๖๐). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค. (ลาดพร้าว).
ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๖). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. (สำหรับนิยามคำว่า จินตภาพ และ อติพจน์)